

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 46 (3502) ●

● ЧАЦВЕР, 8 СНЕЖНЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вечарына з аркестрам
Стар. 2

“Мне дома так добра і любя...”
Старэйшаму ў Беларусі пісьменніку Івану Муравейку, які жыве ў Любані, — 95 гадоў
Стар. 3

Адметны талент мастака
У Нацыянальным мастацкім музеі дэманструецца выстава, прысвечаная памяці Георгія Скрыпнічэнкі, якога называюць “беларускім Далі”
Стар. 4

РАЗАМ

Цяпло мінскіх сустрэч

Шмат цікавага даведаліся актывісты беларускіх суполак замежжа на зямлі бацькоў

Кацярына Мядзведская

Дзіўна: штогод па восені мяне цягне вучыцца... Хочацца, як і ў школьна-студэнцкія гады, штодзень адкрываць для сябе нешта новае, спяшацца на заняткі, баючыся прапусціць штосьці цікавае. І год, часам, уяўляецца не як календарны, а навучальны: падзелены па чвэрцях...

Пэўна, такое жаданне ўзнікае не толькі ў мяне. Шмат год запар у Мінску па восені ладзяцца курсы для прадстаўнікоў аматарскіх калектываў беларусаў замежжа. І сёлета на творчую стажыроўку прыехалі 15 навучэнцаў: з Літвы, Латвіі, Эстоніі, Польшчы, Малдовы, Расіі, Арменіі ды Італіі.

Ладзілі курсы Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур і Таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой “Радзіма”. Заняткі праходзілі на базе Белдзяржуніверсітэта культуры і мастацтваў. Былі й выязныя семінары. Так, “курсанты” паўдзельнічалі ў рэпетыцыі фальклорнага гурта “Вербіца”, што ўладкаваўся ў Палацы культуры Мінскага аўтазавада. Пабывалі яны і на спектаклі “Адвечная песня” па аднайменнай паэме Янкі Купалы ў Рэспубліканскім тэатры

Беларусы з розных краін праходзілі творчую стажыроўку і атрымалі сертыфікаты

беларускай драматургіі, пасля мелі магчымасць пагутарыць з артыстамі. Старшыня Беларускага культурнага руху Малдовы Ганна Мазур сказала: вельмі ўразіла яе народная артыстка Беларусі Таццяна Мархель, якая ў спектаклі выконвае ролі Маці, Зімы. “Таццяна Рыгораўна падалася мне такой чалавечнай, мяккай, добразычлівай... — канкрэтызуе Ганна. — З усімі “кантачыц” на роўных, хоць мае тытулы-званні. Таму і ролі ў актрысы як у тэатры, так і ў кіно — вельмі натуральныя, жыццёвыя”.

Спадабалася супляменнікам і экскурсія ў Музей старажытнабеларускай культуры НАН, якую правёў для іх дырэктар установы Барыс Лазука. У экспазіцыі — багатая калекцыя нацыянальных строяў з розных куткоў краіны. А са сховішча спецы-

яльна для гасцей прынеслі сучасныя каштоўнасці: слуккія паясы, вырабленыя па адноўленай тэхналогіі. Прадстаўнікам моцнага полу, Мікалаю Мязэннаму з Польшчы ды Рыгору Філіповічу з Літвы, дазволілі нават прымераць сімвалічныя дэталі нацыянальнага касцюма. Вучылі завязваць. А жанчыны з паясамі фатаграфаваліся. “Пакажам здымкі дома! — радаваліся Ніна Ісцягіна і Таццяна Канавалава. — Бо не павераць, што дакраналіся да такой рэліквіі”.

Пабывалі замежныя госці на экскурсіях у Храме Усіх Святых, Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі, Нацыянальнай бібліятэцы, у якой, дарэчы, ім уручалі сертыфікаты аб праходжанні навучання, падводзілі вынікі. Дырэктарка РЦНК Вольга Антоненка выказала надзею, што атрыманыя веды спа-

трэбляцца “курсантам” у іх дзейнасці. А каб лягчэй было перадаваць гэты “багаж” сябрам, кожны атрымаў флэш-ку з запісанымі на ёй лекцыйным матэрыялам, практычнымі ўрокамі, паказавым праходжанні майстар-класаў. Спецыяліст Мінкультуры Алег Скарына пажадаў супляменнікам штодзень павышаць узровень творчага майстэрства. І атрыманыя веды — вялікая таму падмога.

Усе ад’язджалі з надзеяй зноў сустрэцца. Можа, тое будзе ў наступным годзе, пад час III Фэсту мастацтваў беларусаў свету, пра які казалі і Алег Скарына з Вольгай Антоненкай. Прычым, абяцалі, фармат будзе не толькі танцавальна-песенны, а, як і раней, з удзелам мастакоў, фатаграфу, літаратараў ды іншых талентаў з ліку супляменнікаў. → **Стар. 4**

ВЕСТКІ

“Вянок” гучыць па-французку

Урачыстасці да 125-х угодкаў Максіма Багдановіча праходзяць як у Беларусі, так і ў замежжы

9 снежня, у дзень нараджэння Максіма Багдановіча, са сцэны Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі прагучаць вершы паэта. Праект “Чытаем Багдановіча разам” прымеркаваны да 125-годдзя класіка. Цікаваю аб’ячае быць сустрэча з паэткай Нінай Дзявольскай: гэта яна пераклала Максімаў “Вянок” на французскую мову. Пройдзе і спектакль “Дзённік паэта”, у якім зроблена спроба паглыбіцца ў душэўны свет Максіма Багдановіча. А на афіцыйным YouTube-канале РТБД штодзень выходзіць новы відэаролік з вершамі класіка, якія чытаюць артысты, студэнты тэатральнай школы “Тэатр”.

У гэты ж дзень капсулу з зямлёй з магілы паэта, прывезеную з Ялты, закладуць у Храме-помніку Усіх святых у Мінску. У Белай зале храма запланавана мемарыяльная “Літаратурная раница”, будучы гучаць вершы паэта-класіка.

Дагэтуль жа ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча прайшла навукова-практычная канферэнцыя “Максім Багдановіч: дыялог з часам”, рыхтуецца выстава “Дыяменты памяці”. У Гродне адкрытую лекцыю, прысвечаную паэту, прачытала літаратуразнаўца Ала Петрушкевіч. Экспазіцыя “Светлы след...” да 125-годдзя класіка працуе ў Музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Ушаноўваюць памяць паэта і ў краінах замежжа. Так, у Дзелявым і культурным комплексе Амбулады Беларусі ў Маскве адкрылася выстава “Геній зямлі беларускай”. Па ўсёй Латвіі прайшлі Дні беларускай культуры, прысвечаныя Максіму Багдановічу.

АБРЫСЫ БУДУЧЫНІ

Энергія сонца і ветру

Іна Ганчаровіч

Пра асаблівасці атрымання энергіі з аднаўляльных крыніц гаварылася на прэс-канферэнцыі ў Мінску

Энергабяспека — тэма для краіны па-ранейшаму актуальная, і таму Беларусь перакроівае свой энергабаланс. Трымаем курс на тое, каб спажываць больш электрычнасці, цяпла з аднаўляльных крыніц. “Ужо у 2018 годзе іх доля ў агульным энергабалансе краіны дасягне 6 працэнтаў”, — паведаміў журналістам начальнік

аддзела навукова-тэхнічнай палітыкі ды знешнеэканамічных сувязяў Дэпартамента па энергаэфектыўнасці Дзяржжамітэта па стандартызацыі Андрэй Мінянкоў.

Як вядома, у краіне створана сістэма Мінэнерга, якая забяспечвае розных спажыўцоў паліўна-энергетычнымі рэсурсамі. Адкуль яны? Ёсць крыніцы традыцыйныя, з’яўляюцца новыя. За апошнія дзесяць гадоў у Беларускай энергасістэме ўведзены ў эксплуатацыю звыш 2000 МВт якасна новых высокаэфектыўных генеруючых магутнасцяў. І ўжо сён-

ня, гаварылася на прэс-канферэнцыі, дзякуючы ім зменшана спажыванне прыроднага газу, амаль у тры разы скарачаны імпорт электраэнергіі.

Паказчык выкарыстання энергіі з аднаўляльных крыніц — адзін з індикатараў энергабяспекі краіны. Па выніках 2015 года значэнне індикатара 5,5%, сёлета, мяркуюцца, будзе 5,7%. Хоць і няшмат, але “энергаголад” нам не пагражае. “Сёння ў свеце 19% усёй энергіі вырабляецца за кошт аднаўляльных крыніц, — развіў думку прадстаўнік “Белэнерга” Андрэй Нягодзька. — У Германіі на

Вясковы пейзаж з ветракамі — гэта сучасна

долю альтэрнатыўнай энергетыкі прыходзіцца 25% у агульным энергабалансе краіны. У Беларусі паказчык набліжаецца да 6%, але наша энергасістэма надзейная і стабільная”.

І калі ўявіць сабе, што нашу краіну ўсе суседнія ў адзін момант адключаць ад сваіх энергасістэм, то электрычнасць, лічыць Андрэй Нягодзька, у нас не прападзе. → **Стар. 2**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Вечарына з аркестрам

На свой 20-гадовы юбілей Таварыства беларусаў Феадасійскага рэгіёну зладзіла святочны канцэрт-віншаванне

Урачыстасць праходзіла на пачатку лістапада ў зале Клуба афіцэраў флоту горада Феадосіі. У фэе клуба размясцілася маляўнічая выстава: творы беларускіх умельцаў-жыхароў рэгіёну. Шмат сабралася людзей. Цяпер, нагадаю, у Феадасійскім рэгіёне Крыма дзейнічае каля дзясятка нацыянальных аб'яднанняў, сярод іх беларуская суполка — адна з самых актыўных. Склалася традыцыя: мы разам святкуем Стары Новы год, 8 Сакавіка, Дзень Незалежнасці Беларусі. Штогод адзначаем і Дзень памяці Максіма Багдановіча, які наведваў Феадосію ў 1915 годзе.

Увосень у Феадосіі мы штогод ладзім Свята беларускай культуры: так адзначаем дзень нараджэння суполкі, запрашаем усіх ахвочых. Адкрыў сёлетнюю ўрачыстасць старшыня таварыства Віктар Фаміч, які расправяў пра гісторыю суполкі. Афіцыйная поўная назва яе: грамадская арганізацыя "Таварыства беларусаў Феадасійскага рэгіёну". Зарэгістравана яшчэ ва Украіне, 2 кастрычніка 1996 года. Узначалі суполку Ірына Мікалаеўна Касіцына, якая працавала настаўніцай гісторыі. Праз год старшынёй абралі Анатолія Іванавіча Сітко: ён быў тады сакратаром гарсавета Феадосіі. А ў 2002-м суполку ўзначаліў Віктар Мікалаевіч Фаміч. Ён — урадженец вёскі Азарычы Калінкавіцкага раёна Гомельшчыны. У Крыме жыве з 1973 года,

На сцэне — ветэраны суполкі ды ганаровыя госці беларускага свята ў Феадосіі

працаваў настаўнікам фізкультуры, а цяпер ён — пенсіянер.

У суполцы зарэгістравана 130 сяброў, а ўсяго, паводле нашых звестак, у Феадасійскім рэгіёне жыве больш за 2500 беларусаў. Збіраемся, калі трэба, у памяшканні гарадской бібліятэкі "Содружество". Свайго памяшкання пакуль не маем, і аплачваць яго арэнду не хапае сродкаў.

Віктар Фаміч разам з Раманам Чагрынцом (ён выконвае абавязкі старшыні Рэгіянальнай беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі Рэспублікі Крым) павіншавалі ветэранаў, актывістаў суполкі. Сярод іх мастак-акварэліст Уладзімір Кіркевіч, працы якога ёсць у музее Беларусі ды Расіі, паэт Васіль Мядзведзеў, а таксама Сафія Галаўко і Уладзімір Анці. Ушанаваны і ветэран Вялікай Айчыннай вайны, які мае баявыя ўзнагароды, 94-гадовы Іван Налівайка. Да віншаванняў далучыліся кіраўнікі Феадасійскай акругі: старшыня гарсавета Святлана Гяўчук і кіраўнік адміністрацыі Феадосіі Станіслаў Крысін. Яны ж уручылі кіраўніцтву суполкі памятны

адрас, а яе ветэранам — падарункі.

У канцэрце прынялі ўдзел таленавітыя беларусы Феадасійскага рэгіёну, у тым ліку вакальны гурт "Сябровачкі". якім кіруе Людміла Сердзюкова. У рэпертуары ансамбля, што ўтварыўся ў 2011 годзе, пераважаюць беларускія народныя песні. Рэпетыцыі праходзяць у Доме культуры пасёлка Прыморскі, там і жывуць усе ўдзельнікі гурта.

Хораша выступілі артысты вакальнага гурта "Белая Русь" з Севастопалю. Раней, як вядома, ім кіравала Ала Гарэлікава, аднак яна цяпер не жыве ў Севастопалі. Кіруе там і суполкай, і гуртом Валеры Казьянін. Пазней ён мне паведаміў: у хуткім часе кіраўніком гурта стане Мікалай Хрусталь. А радыёперадача "Крыніца", запэўніў Валеры Міхайлавіч, паранейшаму выйдзіць. Варта сказаць: і ў Севастопалі, і ў Феадосіі, наогул па Крыме праходзіць шмат розных мерапрыемстваў з удзелам беларускіх творчых калектываў.

Акрамя "Сябровачак", у рэгіёне ёсць "зоркі-салісты": Марыя Кабалецкая, Аляксандр Алёхін, Надзея Лазь-

ко ды я, Ала Ярмілава. На "гастролі", як мы кажам, часцей выязджаю я. Таксама ладжу і вяду канцэрты, літаратурныя вечарыны... Працуем часам з Віталем Бартоховым. З ім жа ў 2013-м вялі Усекрымскі фестываль у Сімферопалі "Беларусь — мая песня!": у Дзень незалежнасці Беларусі.

З песняй "Закаханая" прыгожа выступіў на вечарыне ўкраінскі ансамбль "Надзя" з Краснаперакопска: ім кіруе Надзея Мілецьеўна Моніч. Артысткі адгукнуліся на просьбу беларусаў, уключылі ў рэпертуар і нашы песні. Вымаўленне адпрацавалі — проста ідэальна! І наогул выканальніцае майстэрства ў іх — на высокім узроўні, таму іх запрашаюць і на беларускія святы.

Дарэчы, і ў мяне, беларускі, ёсць у рэпертуары і ўкраінская песня, і грузінская. Спадабаліся, вось і вывучыла. Не "кукліца" ад іншых у сваіх нацыянальных справах — гэта, пэўна, у крыві беларусаў. У Феадосіі, напрыклад, ёсць калектывы не беларускі: Аркестр народных інструментаў імя Аляксандра Кастаглода. І мы ахвотна запрашаем музыкаў на свае

святы. На гэты раз яны спецыяльна падрыхтавалі некалькі нумароў, цудоўна сыгралі кампазіцыю Яўгена Глебава "Беларускі сувенір", а выдатныя салісты аркестра Наталля Ражанкова і Ніна Суварова выканалі беларускія песні. Мастацкі кіраўнік аркестра — Аляксандр Каламіец. А сяброўства з музыкамі пачалося дзякуючы беларусцы Таццяне Макарковай: яна іграе ў аркестры на гітары. Вось нам яго і "сасватала". Сябруем!

Не абышлося на юбілеі без сюрпрыза: малады выканаўца Дзмітры Літвінаў, гоць з беларускага горада Кіраўска, выканаў сучасны беларускі рок-шлягер. Разам са мною вёў канцэрт старшыня Таварыства беларусаў горада Алушта, заслужаны работнік культуры Аўтаномнай Рэспублікі Крым Віталь Бартохаў. Ён павіншаваў з юбілеем суполкі землякоў Феадасійскага рэгіёну ад імя сваёй арганізацыі.

Ала Ярмілава,
прэс-сакратар Культурна-асветніцкага таварыства беларусаў Феадасійскага рэгіёну

Ад рэдакцыі.

Рыхтуючы артыкул да друку, мы папрасілі спадарыню Алу ўдакладніць: ці ёсць у феадасійскай суполкі кантакты з раней актыўнай беларускай арганізацыяй у Еўпаторыі? "Беларусы гэтага горада нідзе на агульных мерапрыемствах не з'яўляюцца, — напісала Ала. — Пэўна, беларуская грамада там ужо не працуе... Калі летась я ладзіла выставу, прысвечаную Максіму Багдановічу, то знайшла ў "Одноклассниках" Дзіну Шайчэнку (яна там раней актыўна працавала), прасіла дапамагчы "беларускімі" экспанатамі. Аднак адказу не дачакалася".

Спаздземся, нехта з чытачоў адгукнецца на публікацыю, раскажа: чым жывуць беларусы Еўпаторыі? Бо гэта ж цікава, калі з'яўляюцца, развіваюцца, дзеляцца з іншымі праз СМІ досведам працы беларускія суполкі з розных гарадоў і вёсак свету.

ПЕРСПЕКТИВЫ

Энергія сонца і ветру

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Цяпер у Беларусі выкарыстоўваецца энергія біямасы, ветравая і сонечная энергія, геатэрмальныя рэсурсы нетраў, энергія вады і біягазу. Асноўны альтэр-рэсурс у нас — драўніна. У Беларусі працуюць 22 міні-ЦЭЦ на драўняным паліве. Дынамічна развіваецца ветраэнергетыка: у 2006-м сумарная ўстаноўленая магутнасць ветраэнергаўстановак была 0,9 МВт — а магутнасць толькі аднаго ўведзенага ў строй сёлета дзяржаўнага ветраэнергетычнага парку пры вёсцы Грабнікі Навагрудскага раёна Гродзеншчыны складае 9 МВт. Усяго на тэрыторыі краіны выяўлена 1840 пляцовак для размяшчэння ветраўстановак з тэрэтычна магчымым энергапатэнцыялам больш 1600 МВт, і працуе ужо 65 ветракоў.

Самая стабільная і эфектыўная сярод альтэрнатывных у Беларусі — энергія гідраэлектрастанцый. Хоць такі рэсурс у краіне нязначны, але ёсць патэнцыял, каб узводзіць малыя

ГЭС у паўночнай і цэнтральнай частцы краіны. Як вядома, у Беларусі — больш за 20 тысяч рэк агульнай працягласцю звыш 90 тыс. кіламетраў, патэнцыйная магутнасць усіх вадацэкаў — 850 МВт, з іх тэхнічна мэтазгодна асвоіць — каля 200 МВт. Цяпер працуюць 23 гідраэлектрастанцыі сумарнай устаноўленай магутнасцю 26,5 МВт. Самая магутная (17 МВт) — Гродзенская на Нёмане, працуе з 2012 года. Цяпер будуецца яшчэ дзве ГЭС на Дзвіне з агульнай магутнасцю 63 МВт (Полацкая і Віцебская), будзе і Немнаўская на Нёмане. Да 2020 года ў энергасістэме Беларусі больш за 3% зойме энергія з гідракрыніц.

Каштоўная крыніца энергіі — біягаз, атрыманы з адходаў раслінаводства, жывёлагадоўлі, камунальных адходаў. Паводле звестак Мінпрыроды, у Беларусі біягазавыя ўстаноўкі прадукцыйнасцю кожная звыш 500 кВт можна ўсталяваць на 537 аб'ектах. Сумарна яны маглі б даць пад 270 МВт. Аднак перспектывы

рэсурс пакуль што вельмі слаба выкарыстоўваецца: па краіне працуе толькі 16 біягазавых устаноў.

А што з энергіяй Сонца? Выкарыстоўваем! У краіне дзейнічае 30 фотаэлектрастанцый, і ёсць перспектывы для іх пашырэння. У прыватнасці, сёлета ў жніўні ў Брагіне (Гомельская вобласць) запушчана самая вялікая ў краіне сонечная электрастанцыя, памерам з 60 футбольных палёў — яе збудавала кампанія velcom. "Займае плошчу звыш 41 гектара, а яе намінальная магутнасць дасягае рэкордных для беларускіх геліяўстановак 18,48 МВт. Ніводзін іншы аб'ект, які працуе ў краіне ад сонца, не валодае такімі характарыстыкамі", — пішуць калегі з інтэрнэт-партала "Правда. Гомель".

Працуе і каля 100 геатэрмальных устаноў: іх сумарная цэплавая магутнасць — каля 5,5 МВт. Два гады таму ўведзена ў доследную эксплуатацыю пілотная геатэрмальнае станцыя магутнасцю 1 МВт: на тэрыторыі

Сонечная электрастанцыя сёлета запрацавала ў Брагіне

цяпличнага комплексу "Бярэсце" ў Брэсцкім раёне. Дзякуючы ёй часткова абаграваюцца цяпліцы гаспадаркі.

Цяпер, як вядома, у Беларусі, пад горадам Астраўцом будзецца атамная электрастанцыя. Як адзначалася на прэс-канферэнцыі, з уводам яе ў строй (2019 год) імпартаваць электрычнасць у краіну наогул не плануецца.

Беларусь не багатая на вуглевадародную сыравіну. Таму ўжо сёння варта думаць: чым нашы нашчадкі будуць абаграваць дамы, асвятляць іх. "Аднаўляльныя крыніцы — гэта фак-

тычна неабмежаваны энергарэсурс, прычым рэсурс у большасці выпадкаў бясплатны, — сказаў напрыканцы прэс-канферэнцыі Андрэй Мінянкоў. — Аднак тэхналогіі, абсталяванне для іх выкарыстання значна даражэйшыя, чым традыцыйныя. Ды ўсё ж аднойчы выдаткаваўшы грошы для стварэння такіх устаноў, неабходнай інфраструктуры, мы потым практычна маем толькі прыбытак. У 2035-м Беларусь плануе выйсці на ўзровень 9% спажывання энергіі з аднаўляльных крыніц у агульным энергабалансе".

ЛІНІЯ ЖЫЦЦЯ

“Мне дома так добра і любва..”

Старэйшаму ў Беларусі пісьменніку Івану Муравейку, які жыве ў Любані, — 95 гадоў

Калі ў Івана Андрэевіча запыталі, чаго ён пажадае землякам, юбіляр не замарудзіў: “Пражыць больш за мяне. Мой узрост — яшчэ не мяжа”. Такі зарад бадзёрасці, аптымізму пісьменнік надаў шматлікім гасцям на пачатку творчай вечарыны, што ладзілася 21 кастрычніка ў Любанскай школе мастацтваў. Якраз у гэты дзень, 95 гадоў таму, у вёсцы Таль на Любаншчыне з’явіўся на свет будучы пісьменнік, якога лёс жорстка выпрабавваў на стойкасць ад першага да апошняга дня Вялікай Айчыннай вайны.

Ён, салдат-пехацінец Іван Муравейка, быў сярод тых, пра каго кажуць: крокамі змераў паў-Еўропы. На першай лініі абароны Масквы, у раёне Ярэва і Ельні, яго цяжка параніла. Апынуўся ў глыбокім тыле: Алтайскі край, Слаўгарад. Прабыў у шпіталі да канца лютага 1942-га. Потым былі пяцімесячныя курсы, пасля якіх Іван Муравейка, атрымаўшы званне малодшага лейтэнанта, стаў камандзірам мінамётнага ўзвода. Сталіград, фарсіраванне Дняпра, Днястра, Буга, Віслы, Одэра — гэта яго дарогі вайны. На рэйхстагу параненай рукою на ўспамін усяму свету ён пакінуў надпіс: “Іван з Беларусі”. Выводзіў гэтыя словы з непахіснаю вераю: дух салдата, што за Радзіму стаіць, — ніякая сіла не пераборае. Пра гэта яму не цяпелася распавесці ўжо тады, калі ішлі баі, жорсткія, крыва-

выя. Сумленне Івана Муравейкі не магло здрадзіць памяці сяброў, якіх вайна навечна пакінула маладымі.

Дарэчы аказаліся веды, атрыманыя ў Мінскім камуністычным інстытуце журналістыкі імя Кірава. Літсупрацоўнік дывізіённай газеты “Наступление”, карэспандэнт-арганізатар штотдзённай армейскай газеты “На заштиту Родины” — так званы штык Івана Муравейкі, параднёны з яго пяром, — набліжалі доўгачаканую вясну 45-га. Яго паэтычныя радкі, пакладзеныя на музыку гэткімі ж армейскімі аматарамі, як ён сам, уздымалі настрой байцоў, заклікалі іх бяспашна ісці ў атаку. Так, напрыклад, на фронце з 1943 года сталі

Чырвонай Зоркі, медалі. Нёс герой у сабе і непахіснае жаданне: пісаць, каб у кнігах выказацца аб перажытым. Незагойны рубец ад бяготных гадоў застаўся на збалелай душы. А яна ж на самой справе ў яго — светлая, шчырая, адкрытая. І на сэрцы пацяплела, калі жыццё пачало ўладкоўвацца: ажаніўся, нарадзіліся дзеці... Так і прыкіпеў да роднага парога. Амаль 40 гадоў працаваў Іван Муравейка ў Любанскай райгазеце “Кліч Радзімы” (цяпер “Голас Любаншчыны”). І адказным сакратаром быў, і на чале выдання стаяў. Увесь час пісаў, нават, кажа, на ноч клаў бланкот пад падушку. І ўжо ў сярэдзіне 50-х выйшла яго першая кніжка “Песня над палямі”.

Цяпер Іван Муравейка — вядомы літаратар. З трыццаці напісаных ім кніг пераважная большасць адрасавана дзецям. Дарэчы, з Саюзам пісьменнікаў Беларусі ён звязаны ажно з 1953 года. І як успамінае сам, першы яго верш — пра зіму — з’явіўся ў газеце “Піянер Беларусі” яшчэ ў 1936 годзе.

На Любаншчыне і дарослыя, і дзеці — заўзятая прыхільнікі муравейкавай творчасці. Вось пачытайце, як прыгожа піша ён пра родны кут: “Тут мае карані, тут заўжды я жыву, / Мне дома так добра і любва, / Нават на Мінск і на Маскву / Не памяню цябе я, Любань... / Зноў бачу бяссмерце і энс у жыцці, / Душа

паходнымі яго песня 47-й гвардзейскай дывізіі ды песня “Баявая палкавая”.

У 1947-м старшы лейтэнант Іван Муравейка вярнуўся на родную зямлю, будучы інвалідам другой групы. На грудзях — ордэны Айчыннай вайны I і II ступені, ордэн

Ветэран вайны, пісьменнік Іван Муравейка

напаўняецца сілаю. / Як прашчураў нашых далёкіх ганцы — / У небе буслы белакрылья”. Ды й не толькі ў любай пісьменніку старонцы ведаюць яго вершаваныя радкі. Яму й самому ажно на 95-ю прыступку жыццёвай левіцы. Прызнаецца: даў бы сам сабе не больш 70-ці. Пра сакрэт даўгалецця Іван Муравейка кажа: “Не трэба думаць пра смерць, трэба думаць пра жыццё. Ніякім спортам не займаюся, проста вельмі хачу жыць”.

Павіншаваць Івана Муравейку сабралася вялікая грамада, і калі падняліся тры першыя рады

гледачоў, то зала ўзарвалася апладысмантамі. Бо гэта была сям’я чалавека, які сваім прыкладам паказаў, як трэба па-сапраўднаму ісці па жыцці. Як патлумачыла дачка пісьменніка Святлана Іванаўна, “у двух прадстаўнікоў вялікай сям’і Муравейкаў не атрымалася прыбыць на ўрачыстасць, а 27 — тут, побач з юбілярам”. Праўда, наконт юбілею сам Іван Андрэевіч мусіў і вядучых, і гасцей настойліва папраўляць: “95” — гэта дата, іду — на “100”. Вось тады і адзначым юбілей!”

Алена Стэльмах, намесніца старшыні Мінскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Кніга, якая не старэе

У замежных суполках беларусаў карыстаецца папулярнасцю выданне “Сузор’е беларускага памежжа”

Амаль 10 гадоў, наколькі мне вядома, спатрэбілася энтузіястам, каб сабраць артыкулы, апрацаваць іх, выдаць энцыклапедычны даведнік “Сузор’е беларускага памежжа” — ён пабачыў свет у 2014 годзе ў мінскім выдавецтве “Энцыклопедикс”. Два гады прайшло, а даведнік гэты не састарэў. І, мяркую, не састарэе! У яго, нагадаю, уключана больш за 1650 артыкулаў: тэксты пра нашых супляменнікаў, іх суполкі, творчыя гурты ў дзяржавах, якія ўтварыліся на тэрыторыі былога Савецкага Саюза, а таксама ў Польшчы.

рэдкалегіі — вядомы навуковец, асветнік, прафесар Адам Восіпавіч Мальдзіс.

Прыемна, што ў выданні шмат артыкулаў і пра беларусаў Комі. Пераважная большасць з іх падрыхтаваны на аснове маіх нарысаў, замалёвак, публікацый іншых аўтараў кнігі “След на северной

земле” (складальнікі А. Крупенька і М. Курачкін, выйшла ў Сыктывікары ў 2006 годзе). Я падлічыў: у энцыклапедычны даведнік уключаны 52 артыкулы па Комі, прадстаўлена 14 гарадоў і раёнаў нашай рэспублікі. Пэўна, ніводнаму іншаму рэгіёну Расіі не нададзена столькі ўвагі! Прыемна адчуваць, што і праца журналістаў з Сыктывікара Тамары і Мітрафана Курачкіных прыйшла да месца: у даведніку — больш за 40 нашых артыкулаў, падрыхтаваных у суаўтарстве з Ірынай Казловай. Гэта апаведы пра беларусаў, якія праявілі

сябе на комі зямлі: пра вядомых афіцэраў, прадстаўнікоў інтэлігенцыі, кіраўнікоў прадпрыемстваў, кваліфікаваных рабочых...

Напрыклад, у даведніку змешчаны тэкст пра беларуса, выпускніка Беларускага лесатэхнічнага інстытута Пятра Галавачова (1929—2004). Гэта ён 22 гады ўзначальваў адно з буйнейшых прадпрыемстваў Рэспублікі Комі: Сыктывікарскі лесапілавальна-дрэваапрацоўчы камбінат (ЛДК). Пры ім камбінат развіўся, стаў адным з вядучых у Паўночна-Заходнім рэгіёне СССР. У гонар Пятра Галавачова, які меў шматлікія дзяржаўныя ўзнагароды, на сцяне прадпрыемства ў 2006 годзе ўмацавана мемарыяльная дошка.

Выданне і цяпер у Сыктывікары — запатрабаванае. “Сузор’е беларускага памежжа” ёсць і ў новым офісе беларускай суполкі: на відным месцы. Наведнікі, асабліва хто ведае беларускую мову, з цікавасцю гартаюць і чытаюць даведнік. Вялікі дзякуй усім, хто стварыў гэтую цудоўную кнігу.

Мітрафан Курачкін, заслужаны работнік культуры Рэспублікі Комі, г. Сыктывікар

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Прынцэса Людміла

Беларуска-супляменніца з Аргенціны Людміла Вак Галюк стала прынцэсай правінцыі Буэнас-Айрас

У горадзе Бярыса, які здаўна лічыцца сталіцай эмігрантаў, у правінцыі Буэнас-Айрас, завяршыўся 39-ы правінцыйны Фэстываль клубаў дыяспар. Доўжыўся ён амаль месяц, прысвячаўся Нацыянальнаму святу Дзень імігранта. У імпрэзах удзельнічаў і Клуб беларускай дыяспары “Усход”, прысутнічалі прадстаўнікі беларускай Амбасады, кіраўнік мэрыі, урада правінцыі Буэнас-Айрас.

У раёне цэнтральнай плошчы горада былі прадстаўлены “стэндкііскі” 20 розных дыяспар, у тым ліку і аформлены ў нацыянальным стылі беларускі. У ім прэзентавалася інфармацыя пра краіну, яе гісторыю і культуру. Шматлікім наведнікам прыйшліся даспадобы стравы беларускай кухні, прыгатаваныя нашымі супляменнікамі. Выступаў вядомы і нашым чытачам нашай газеты танцавальны гурт “Чайка”.

Кульмінацыйнай мясечнага марафону ўрачыстасцяў стала абранне правінцыйнай каралевы, а таксама першай і другой прынцэс, якія прадстаўлялі нацыянальныя строі, культуру роднага краю продкаў. З 19 дзяўчат, да вялікай радасці беларусаў,

Людміла Вак Галюк

другою прынцэсай стала 22-гадовая прадстаўніца клуба “Усход” Людміла Вак Галюк.

Фэстываль завяршыўся маляўнічым шэсцем прадстаўнікоў дыяспар у этнакасцюмах. У цэнтры горада прайшла сапраўдная этнадыскатэка. Беларускія народныя танцы выконваў і гурт “Чайка”.

У прысутнасці кіраўніцтва горада і правінцыі, а таксама шматлікіх гледачоў Амбасадар Беларусі ў Аргенціне Віктар Козінцаў падзякаваў супляменнікам за тое, што зберагаюць удалечыні ад зямлі продкаў беларускія традыцыі, культуру. Спадар Амбасадар уручыў кіраўніку Клуба беларускай дыяспары Раману Пайву падзяку Міністэрства культуры Беларусі.

ТВОРЧЫ ПОЧЫРК

Адметны талент мастака

У Нацыянальным мастацкім музеі дэманструецца выстава, прысвечаная памяці Георгія Скрыпнічэнкі, якога называюць “беларускім Далі”

Іна Ганчаровіч

Карціны — як людзі. Адно за-бываеш праз хвіліну. Некаторыя ўражваюць і чапляюць за жывое. І ёсць карціны, якія можна разглядваць, пэўна, гадзінамі, ды усёроўна не зможаш да канца спасцігнуць задуму аўтара. Якраз з такіх і творы Георгія Скрыпнічэнкі (1940—2015), аднаго з лепшых беларускіх сюррэалістаў.

Яго называлі па-рознаму: геній метамарфоз, нават “беларускі Далі”, класічны сюррэаліст... І для большасці аматараў мастацтва ён застаўся загадкай. Графічна-колеравыя галаваломкі Скрыпнічэнкі ўварваліся ў беларускае мастацтва ў 1960-х, літаральна ашаламлілі мастацкую прастору ды яе насельнікаў новымі манерамі напісання карцін, як і новым поглядам на рэчаіснасць. Ён стаў, бадай, адным з першых мастакоў у Беларусі (а быў да яго і Язэп Драздовіч...), якія распачаў ствараць вобразы, балансуячы на мяжы рэальнасці з ілюзорнасцю, злучаць фантастычнае з натуралістычным. Тое, несумненна, выклікала не толькі шмат крытычных заўваг у аднас мастака, але й пытанні: што гэта і адкуль узялося?

Большасці было цяжка ўявіць, чаго гэта раптам просты хлопеч, які вырас быццам бы ў звычайнай атмасферы, закончыў тыповую мастацкую школу пры Доме піянераў — і раптам піша сюррэалістычныя працы... Дарэчы, мастак нарадзіўся 12 лістапада 1940 года ва ўкраінскім горадзе Мікалаеве. А рос, жыў

Графічна-колеравыя галаваломкі мастака цікавыя наведнікам ягонага выставы

да 1961 года ў слаўным горадзе Слуцку. Беларусы ведаюць: гэта там ткаліся ў свой час, ды і цяпер зноў ткуцца адраджэння слукія паясы. “Па-майстэрску выкананыя шэдэўры ткацтва ствараліся на працягу сярэдзіны XVIII — першай паловы XIX стагоддзя на мясцовых мануфактурах, самай вядомай з якіх была Слуцкая”, — чытаем у нэце. На тых дарогіх шляхецкіх паясах нават ставілася ткацкая мета “В граде Слуцке”. Скажаце: і пры чым тут паясы? Пэўна, вольнасць думкі, свабода творчага почырку выяўляюцца шэдэўрамі найперш там, дзе ўжо ёсць добра апрацаваная папярэднікамі “глеба”... Вучыўся юнак са Слуцка ў Мінскім мастацкім

вучылішчы (1961-66) у Язэпа Эйдэльнамана, потым і жыў у Мінску. З 1965-га ўдзельнічаў у выставах, з 1972-га быў сябрам Беларускага саюза мастакоў.

Тое, што пісаў Георгій Скрыпнічэнка ў 60-70-я гады, вобразы, якія ствараў, — усё вельмі адрозніваецца ад твораў савецкіх мастакоў яго пакалення. А між тым у СССР, калі ішло станаўленне таленту, не было выданняў, прысвечаных заходняму мастацтву. І з-за “железнай заслоны” практычна не пранікалі альбомы прадстаўнікоў, як тады лічылася, буржуазнага стылю: Сальвадора Далі, Рэнэ Магрыта, Макса Эрнста, Фрыды Кало. Што ж магло падштурхнуць случка да сюррэалізму? Таго не ведаў ні ён

сам, не ведаюць, мусіць, і шматлікія даследчыкі ягонага мастацтва.

У Мастацкім музеі дэманструецца звыш 50 жывапісных і графічных твораў з музейнай калекцыі. Вельмі малая частка таго, што напісаў Георгій Скрыпнічэнка. На вернісажы гаварылася: іншасказанне, метафара, імправізацыя ды неўтаймоўная фантазія — гэта для яго арганічная плынь існавання ў мастацтве. Здавалася б, памкнёны ад рэальнасці, ён быў да яе моцна прывязаны. І, скажам, вельмі неахвотна расставіўся з працамі. Любіў творы, кажуць, як любяць сваіх дзяцей... Не хацеў, каб яны разляталіся па іншых калекцыях. Любіў час ад часу і вяртацца да сваіх работ, таму яны заўсёды павінны

Георгій Скрыпнічэнка

былі быць у яго пад рукою. Дарэчы, па датах напісання большасці карцін можна заўважыць: яны датаваныя з вялікай разбежкай у гадах. Пэўна, мастак пачынаў маляваць вобразы, і потым да іх вяртаўся, робячы папраўкі, штрыхі, удакладненні.

А пра што гавораць нам ягоныя творы? На сайце Мастацкага музея чытаем: “У мастацкім свеце Георгія Скрыпнічэнкі ёсць месца казачным і ўяўным нерэальным краявідам, варыяцыям на тэмы класічнага мастацтва, біблейскім і міфалагічным персанажам, вядомым гістарычным асобам і выявам сучаснікаў, калейдаскопу чалавечых станаў, пакут і суцяшэння, трывог і надзей. Усё, да чаго вяртаўся гэты мастак, пад ягоным пэндзлем пераўтваралася ў алегарычную карціну часу і Сусвету”.

Да вернісажу была прымеркавана прэзентацыя вялікага альбома “Георгій Скрыпнічэнка. Графіка”. У яго ўвайшло каля 200 твораў майстра. Каштоўны падарунак прыхільнікам творчасці! Пагартаўшы глянцавыя старонкі, можна цэласна і аб’ёмна пабачыць увесь складаны і загадкавы свет, створаны мастаком, ацаніць маштаб зробленага, як ішло развіццё таленту, паспрабаваць нешта ў ім зразумець, адчуць, успрыняць...

Ёсць у альбоме і серыя невялікіх, кранальных акварэляў. На іх бачым Мінск 60-х: ціхі, утульны, трохі можа тужлівы і загадкавы. Сёння ж горад зусім іншы, ён бывае і ўрачыстым, і гламурным... Гледзячы на даўнія мінскія краявіды, нехта зможа ўспомніць і сваю маладосць.

РАЗАМ

Цяпло мінскіх сустрэч

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мне радасна было бачыць новыя твары. Мы пазнаёміліся з Дзіянай Аруцюнавай з Арменіі, Нінай Ісцягінай ды Наталляй Філімонавай з Масквы. Цікавыя гутаркі атрымаліся з Валянцінай Івановай і Рыгорам Філіповічам з Літвы, Нінай Пээрна з Эстоніі, Валянцінай Ліпінскай з Латвіі, Алай Івахненкай з Растоўскай вобласці Расіі ды іншымі. Уразіла і па-добраму ўсхвалявала размова з беларускай з Кішынёва Ганнай Мазур... Так хочацца, каб тая сяброўская атмасфера, што панавала ў адносінах паміж удзельнікамі-беларусамі з розных краін, захавалася ў іх далейшых стасунках.

Вось як каратка выказалі свае ўражанні ўдзельнікі творчай стажыроўкі.

Наталля Філімована, кіраўніца ансамбля “Беларусачка”, г. Масква, Расія: “Танчылі “польку” да апошняга “па”, пакулы чуць не паваліліся з ног ад стомы...”

Ніна Пээрна, кіраўніца Цэнтра вучобы і развіцця EVA-STUDIUM, г.

Сертыфікаты атрымалі ўсе навучэнцы курсаў

Талін, Эстонія: “Упершыню так блізка пазнаёмілася з беларускім фальклорам... Думаю нават пашыраць свой рэпертуар...”

Людміла Максімоў, удзельніца ансамбля “Цаглінікі”, в. Стары Ляўкоў, Польшча: “Рабіць лялькі-мотанкі ды распіваць велікодныя яйкі абавязкова навучу і сваіх унукаў...”

Мікалай Мязэнны, кіраўнік ансамбля “Цаглінікі”, в. Стары Ляўкоў, Польшча: “Колькі матэрыялу ўзялі! Засвоіць

яго — праца на ўсё жыццё і крышачку болей...”

Валянціна Іванова, кіраўніца ансамбля “Сябрына”, г. Вільнюс, Літва: “Заняты былі з раніцы да вечара... “Багаж” вязу вялікі, галоўнае — не страціць...”

Ганна Мазур, старшыня аб’яднання “Беларускі культурны рух Малдовы”, г. Кішынёў: “Мы на энергетычным узроўні адчулі ўсю моц беларускай культуры. Акунуліся ў плынь жывое мовы...”

Рыгор Філіповіч, намеснік кіраўніка ансамбля “Світанак”, г. Вісагінас, Літва: “Выкладчыкі гатовы былі навучаць нас без перапынку. Выкладваліся на ўсё 100!...”

Валянціна Ліпінская, кіраўніца тэатральнай студыі таварыства “Уздым”, г. Даўгаўпілс, Латвія: “Дзякуй арганізатарам: іх праца нябачная, але ж ваялізная...”

Тацяна Канавалава, кіраўніца гурта народнай творчасці Асацыяцыі “Bellarus”, г. Неапаль, Італія: “Плакала пад час спектакля “Адвечная песня”...”

Ала Івахненка, мастацкая кіраўніца беларускіх фальклорных гуртоў Растоўскай вобласці, Расія: “Дыхаю родным паветрам, упітваю ў сябе дзівосную беларускую культуру...”

Ніна Ісцягіна, кіраўніца ансамбля “Верас”, г. Масква: “Мару трапіць яшчэ й на курсы па вывучэнні мовы...”

Дзіяна Аруцюнава, кіраўніца аматарскага гурта пры суполцы “Беларусь”, г. Ерэван, Арменія: “Выдатна, што ёсць такая магчымасць: акунуцца ў атмасферу беларускасці!”

ВЕСТКІ

Святы з балетам

Шосты раз балетная трупа Вялікага тэатра Беларусі будзе выступаць у Германіі ды Аўстрыі

Пра сусветны ўзровень майстэрства беларускіх артыстаў балета ведаюць у многіх краінах. Як паведаміла ў рэдакцыю з Вялікага тэатра наша калега Алена Балабановіч, сёлета ў дні Каляд і Новага года беларускія артысты падораць святы, казку і чуд жыхарам Германіі ды Аўстрыі. З 9 снежня па 18 студзеня тэатральныя пляцоўкі Бона і Брэмена, Гамбурга і Кельна, Берліна і Гановера, Мюнхена і Дортмунда, Зальцбурга і Вены будуць прымаць беларускіх танцораў. Гледачы пабачаць балеты Пятра Чайкоўскага “Лебядзінае возера” і “Шчаўкунок, або Яшчэ адна Калядная гісторыя”.

Як паведаміў журналістам народны артыст Беларусі Юры Траян, мастацкі кіраўнік балетнай трупы Вялікага тэатра Беларусі, “на гастролі мы едем з рабочым настроем, гэта — частка нашай прафесіі”. Наперадзе — частыя пераезды, розныя пляцоўкі, практычна штотдзённыя спектаклі... Што ж: як кажуць, прыгажосць заўжды патрабуе ахвяр...